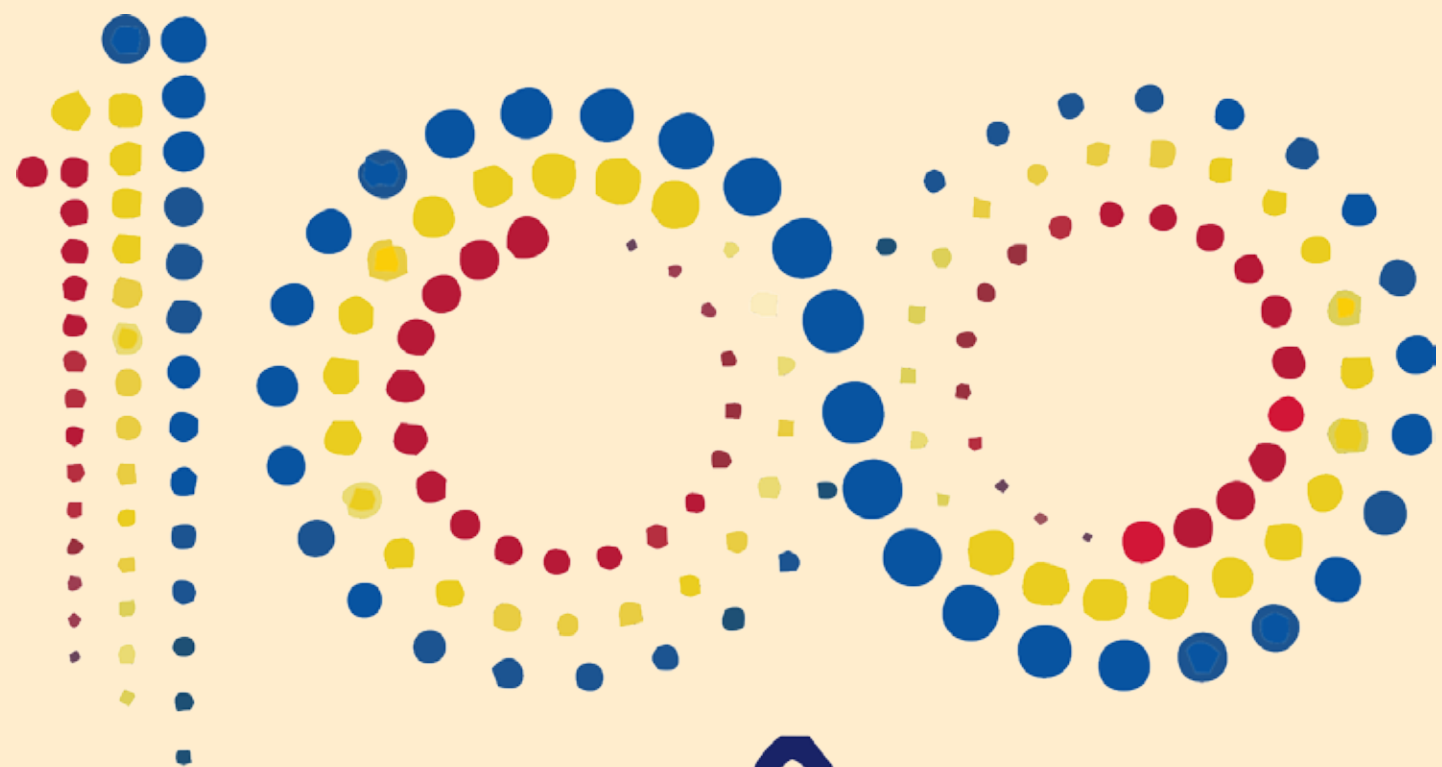

ROMÂNIA

1918-2018 | SĂRBĂTORIM ÎMPREUNĂ

Godina: XXV Broj: 152. Travanj 2018. / Anul: XXV Nr.: 152 Aprilie 2018

DVOJEZIČNO GLASILO HRVATA U RUMUNJSKOJ
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

STR. / PAG. 3

ODRŽANA OLIMPIJADA...

STR. / PAG. 5

"PORIJEKLO KARAŠEVAKA"

STR. / PAG. 11

OTVARA SE ODLAGALIŠTE...

U SUSRET FOLKLORNOM FESTIVALU

STR. 14-15

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u petak 25.05.2018, u 15.30 sati. Gledajte nas!

REDACTIA:
COD ISSN 1841-9925

Redactor șef
Ivan DOBRA

Redactori:
Lina TINCUL; Daniel LUCACELA; Slavica-Maria
MUSELIN; Maria GIURCHITJA

Colaboratori:
Maria LAȚCHICI; Pr. Davor LUCACELA; Petru MILOȘ

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Uniunea Croaților din România
327065 Carașova 22, jud. Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

UREDNIŠTVO:
ISSN KOD 1841-9925

Glavni urednik:
Ivan DOBRA

Urednici:
Lina TINKUL; Daniel LUKAČELA; Slavica-Marija
MUSELIN; Marija ĐURKICA

Vanjski suradnici:
Marija LACKIĆ; Vič. Davor Lukačela;
Petar Miloš

Tehnoredaktor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj
327065 Carașova 22, Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

www.zhr-ucr.ro

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u četvrtak 24.05.2018, od 11.00 sati (prije podne). Svaka emisija pokušava obuhvatiti ono što je značajno u povijesti i životu hrvatske manjine na rumunjskom prostoru, naše tradicije, običaje i najvažnije događaje iz karaševske zajednice. Gledajte nas!

Svakog petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Ričice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

U OVOM BROJU DONOSIMO / ÎN ACEST NUMĂR:

ODRŽANA DRŽAVNA OLIMPIJADA	
HRVATSKOGA JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI	STR. 3
DOBRI PASTIR	STR. 4
“PORIJEKLO KARAŠEVAKA“ PROF. T. SIMUA	STR. 5-7
OTKUKANJE I SMERLJANJE...	STR. 8-9
ŠEDINȚA SOLEMNĂ A PARLAMENTULUI...	STR. 10
OTVARA SE ODLAGALIŠTE U LUPAKU	STR. 11
ČETVRTA NAGRADA NA LIKOVNOM	
NATJECANJU “ZELENO I PLAVO PUTOVANJE“	STR. 12
VRIJEME TULIPANA	STR. 12
GÂNDURI BUNE ÎNAINTEA DESCHIDERII	
NOULUI SEZON AL PESCUITULUI LA PĂSTRĂV	STR. 13

ORGANIZATOR
ZAJEDNIŠTVO HRVATA U RUMUNJSKOJ
VLADA RUMUNJSKE, ODJEL ZA MEĐUETNIČKE ODNOSI

Raspored nastupa formacija na
Međunarodnom multietničkom folklornom
festivalu “Pokraj rijeke Karaš”,
2. izdanje,

Subota, 5. svibnja 2018.

15:00-17:00	Doček sudionika.
17:30-18:00	Otvaranje folklornog festivala.
18:00	Ansambli “Karaševska Zora”, Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj.
18:15	KUD “Metković”, Hrvatska.
18:30	Ansambli “Junii Gugulani”, Karansebeș.
18:45	HKUD “Vilim Cecelja”, Salzburg - Austrija.
19:00	KŠD “Rakično”, BiH.
19:15	Ansambli “Teregovana”, Teregova.
19:30	Ansambli “Dafina Cărășană”, Ričica.
19:45	Ansambli “Kymata”, Zajedništvo Grka u Rumunjskoj.
20:00	Ansambli “Enzian”, Demokratski Forum Njemaca u Rumunjskoj, Ričica.
20:15	Ansambli “Bokréta”, Demokratski Savez Mađara u Rumunjskoj.
20:30	Ansambli “Fijalocka”, Demokratski Savez Slovaka i Čeha u Rumunjskoj, Butin.
20:45	Ansambli “Trio Hrin”, Udruga Ukrajinaca u Rumunjskoj.
21:00	Ansambli “Carașul”, Grădinari.
21:15	KŠD “Rakično”, BiH.
21:30	Ansambli “Bârzava”, Ričica.
21:45	Ansambli “Hara”, Zajedništvo Grka u Rumunjskoj.
22:00	KUD “Metković”, Hrvatska.
22:15	Vokalni solist “Ramona Miheț”, Rekaš.
22:30	Zatvaranje Folklornog festivala.

ZAJEDNIŠTVO HRVATA U RUMUNJSKOJ

Ima posebnu čast pozvati vas **u subotu 5. svibnja (maja) 2018. godine** u Karaševo na 2. izdanje međunarodnog multietničkog folklornog festivala "POKRAJ RIJEKE KARAŠ", s početkom od **17:30 sati**.

Rado vas očekujemo u što većem broju kako bi se zajedno veselili i ovogodišnjoj smotri folkloru.

Predsjednik
Giureci-Slobodan Ghera
Čekamo vas!

ODRŽANA DRŽAVNA OLIMPIJADA HRVATSKOGA JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

Od 02. do 05. travnja, u gradu Eforie Nord održana je državna olimpijada iz hrvatskoga jezika i književnosti.

U z hrvatski materinski jezik državna se olimpijada održala i za ruski materinski jezik. cima i onima koji su osvojili nagrade treba zahvaliti i čestitati svim profesorima hrvatskog jezika koji su pri-

Grad Eforie Nord ugostio nas je četiri dana i organizatori su se pokazali kao vrlo ljubazni domaćini. Nakon skoro 18 sati putovanja otežanog zbog prolaska Centure na rubu Bukurešta, u Eforie Nord dočekalo nas je sunce i morski povjetarac. Pravo idilično proljetno morsko vrijeme i pjev galebova koji navješćuje užurbani dolazak ljeta i odlazak na more.

Sam gradić Eforie Nord nalazi se blizu Constante, poznate rumunjske luke na Crnom Moru. O Eforie Nord ne treba posebno pisati jer je većina nas barem jednom bila tamo na moru. Prekrasne pješčane plaže, sunce, školjke i, za vrijeme olimpijade, užurbana priprema za ovogodišnju sezonu.

premali naše učenike: prof. Mariji Dogariu, prof. Alini Miștoiu, prof. Marijanu G. Lucacela, prof. Marijanu B. Lucacela te nastavnici Mariji Cheda, iz Nermida, koja je pratila učenike. Također i svim učiteljicama i odgojiteljicama i odgojiteljima koji podučavaju hrvatski jezik u nižim razredima.

U vezi natjecanja, učenici su kao i do sada pisali pismeni rad koji se sastojao od tri dijela: gramatički dio, književnost i pisanje sastava ili eseja. Ove su godine najbolje radove napisali učenici osmog razreda iz Karaševa. Osim čestitanja svim sudioni-

Ministarstva obrazovanja.

Svima želimo puno uspjeha na nadolazećim finalnim provjerama krajem školske godine i vidimo se sljedeće godine!

Maria Lațchici

DOBRI PASTIR

Na sastanku jedne od naših vlada, na kojoj su trebali raspravljati o poplavama, voditelj sjednice je odmah pozvao da se počne sjednica s rijecima: TIŠINA! TIŠINA!

To su rijeci koje se inače govore djeci ili nekoj vrsti ljudi koji nemaju ništa zajedničkog s ministrima ili državnim tajnicima. I svaki bi se školovan čovjek koji drži do svoje dostojnosti naljutio da mu se netko tako obrati. Međutim...ovi ministri se nisu naljutili...niti jedan...samo su oborili "turbane" prema dolje...i zašutjeli...kao da ih je uhvatio u njihovoj istini...kao da ih je potrefio u njihovu pravu veličinu...ili minijaturu...

Isusove rijeci iz ove uskrsne nedjelje koje govore: "Ja sam pastir dobri, koji dajem život za svoje stado...plaćenik pobjegne kad se pojavi vuk...jer je plaćen i nema ljubavi u sebi"...ove rijeci kao da opisuju sve Ono sto se događa i u našoj stvarnosti.

Ima tu divnih stvari... Isus je toliko realan i daje nam toliko detalja kao da se je nagledao tih stvari: plaćenik, izdaja, bijeg, vukovi, izgubljeno stado. Interesantno je da to Isusa ne čudi. Jer on ih dobro poznaje. Isto tako je interesantno među našim moćnicima...dogodi se toliko izdaja...prijevera...a glavni moćnik tamo kaže...Ja sam znao da će oni tako. Da?

Zašto onda samo nas ljude iznenadi, a oni se međusobno ne iznenade? Jer se oni poznaju!

Oni se samo čude što nema još više prijevera i izdaje!

Interesantno je kako su danas ovčari ili pastiri ovaca rijetki. Kažu, nestali su. Ne možeš ih više dovesti ni iz Moldavije jer ih nema. Kažu, otišli za Englesku ili Irsku. Isto tako i s drugim vladarima...čude se što uprkos tome što imaju nuditi.. ipak nema pastira što žele da se zaposle i da im se obraća s: TIŠINA!

Isusove riječi: "Ne bojte se", "Ja sam put, uskrsnuće i život"...to

je zapravo program vođe ovoga svijeta, kojega je on sasvim ispunio! I onda kada su ga svi ostavili. Zato je on izazov i smetnja, ali i divljenje i put za mnoge. Uvijek će Isusov put na križ biti ogledalo...koga će se stidjeti svi plaćenici i vukovi....a stado će znati bolje da se sačuva ako bude s Isusom išlo prema zelenim prostorima vječnosti. Uzdignute glave... naravno.

Dr. theol. Davor Lucacela

„OUĂ ÎNCONDEIATE DE PAȘTI”

In perioada 26-30 aprilie 2018, în cadrul programului Școala Altfel "Să știi mai multe, să fii mai bun!", școlarii și preșcolarii Școlii Generale nr. 2 Carașova au avut ocazia să cunoască modul în care bunicile și străbunicile lor încondeiau ouă, în preajma Sfințelor Sărbători Pascale. Activitatea cultural-educativă, intitulată „Ouă încondeiate de Paști”, a fost organizată în colaborare cu Biblioteca comunală Carașova și a avut ca scop transmiterea tinerei generații a dragostei pentru tradițiile populare.

Prof. Iacob Domaneanț, alături de cadrele didactice, Filca Ana, Ghera Ana-Sabina, Borcescu

Aida, le-a împărtășit elevilor tehnica de a încondeia ouă cu ceară, un obicei străvechi transmis din generație în generație. Dacă în prezent ouăle se decorează cu tot felul de stickere și vopsele cât mai colorate, în trecut, femeile încondeiau ouă folosind tehnici speciale, care constau în aplicarea cu ceară a unor motive inspirate din natură, cum ar fi cireșe, crenguțe, frunzulițe și altele, după care le scufundau în diferite culori, obținute din ceapă, sfeclă roșie, coji de nucă și varză roșie.

În cadrul acțiunii, elevii au avut ocazia să participe la procesul de încondeiere, iar la final fiecare a avut propriul ou încondeiat.

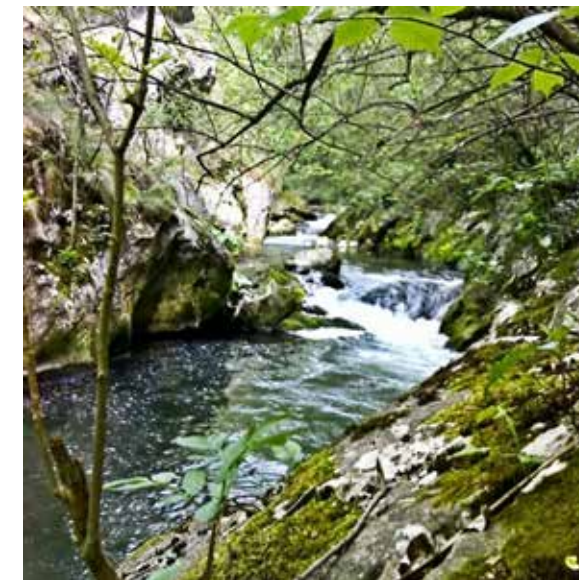
Maria Giurchița

GÂNDURI BUNE ÎNAINTEA DESCHIDERII NOULUI SEZON AL PESCUITULUI LA PĂSTRĂV

După lungă perioadă de prohibiție din iarnă, în timpul căreia peștii au avut parte de liniște și odihnă, urmează deschiderea noului sezon de pescuit la salmonide, sezon care, în mare parte a zonelor din regiunea montană, se deschide la 1 mai.

Inceputul lunii lui florar aduce bucurie în rândul pescarilor sportivi, dedicați trup și suflet pescuitului la păstrăv cu muscă artificială, rotative, oscilante și voblere de culori diferite, ce imită perfect hrana naturală a peștelui la început de sezon. Pescuitul păstrăvului la muscă artificială necesită multă minuțiozitate din partea pescarului, deoarece momeala trebuie prezentată peștilor la suprafața apei și nu între ape sau pe fundul acesteia. Este cazul pescuitului la oscilante și twistere.

Păstrăvii la început de sezon sunt foarte flămânzi, fapt de la sine înțeles după o iarnă grea și foarte lungă, în timpul căreia mai că nu găsesc nimic de mâncare. Iernile grele au un efect straniu asupra peștilor și în special asupra puieților de păstrăvi. Aceștia pierd aproximativ 10 % din dimensiunea pe

care o aveau la sfârșitul toamnei. Fenomenul apare atât în rândul păstrăvului sălbatic, cât și în rândul păstrăvului de crescătorie, ambele categorii de pești fiind afectați de vremea geroasă din timpul iernii. Așadar, la început de sezon, peștii vor fi foarte flămânzi, dar în același timp, foarte sceptici în privința nălucilor prezentate pe luciul apei din partea pescarului. Eu personal, în această perioadă, folosesc năluci de dimensiuni foarte mici, în schimb, pe timpul verii, în mijlocul sezonului, optez pentru folosirea nălucilor de dimensiuni foarte mari. Acum depinde și de apele în care pescuim, dar și de mărimea peștilor care se găsesc în ea.

În ultimii patru ani pescuiesc mai mult în apele din Austria, unde râurile sunt pline cu pești, precum erau și la noi în țară mai demult, bunăoară în râul Caraș, dar asta înainte de năvălirea braconierilor. Într-adevăr, în Austria

pescuitul sportiv este foarte scump, iar pentru a intra în posesia unui permis de pescuit este nevoie să susții un examen, asemenea celui pentru obținerea permisului de conducere. Unde mai pui taxele și cotizațiile foarte costisitoare care trebuie achitate asociațiilor din care faci parte. Însă toate eforturile financiare mi-au fost răsplătite

cu vârf și îndesat. Am avut parte de capturi impresionante de păstrăv, lipan, păstrăv curcubeu, iar bunul Dumnezeu m-a binecuvântat și cu câteva exemplare de loștriță cu care l-aș fi făcut invidios până și pe vestitul pescar Aliman, personajul din povestirea „Loștrița” de Vasile Voiculescu.

Hoinăresc printre bălți și ape...sunt un pescar hoi-nar, până la urma urmei. Și ce poate fi mai frumos? În curând se va termina perioada de prohibiție iar eu o să am parte, din nou, de niște partide de pescuit de neuitat! De neuitat va fi și următorul răsărit și următorul apus, următoarele plimbări pe malul apei și descoperirea unor noi locuri de pescuit, următorul grătare și următoarea bere rece savurate în tihna naturii...

Iar ca pescar hoinar ce sunt, întotdeauna am să visez la următoarea mare captură!

Petru Miloș

ČETVRTA NAGRADA NA LIKOVNOM NATJECANJU "ZELENO I PLAVO PUTOVANJE"

Učenici Osnovne škole br. 2 iz Karaševa osvojili su četvrtu nagradu na 18. ediciji međunarodnog likovnog natječaja „Zeleno i plavo putovanje“.

Kulturnu manifestaciju su organizirali Ankica i Ante Karačić, umjetnici iz Iserlohna, u suradnji s Maticom hrvatskom za Ruhrgebiet, a izložba likovne radionice postavljena je u gradskoj galeriji njemačkoga grada Iserlohna.

Na ovogodišnji je natječaj pristiglo 500 crteža koje je prikupilo 100 nastavnika iz 70 škola i udruga iz sedam zemalja: Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Mađarske i Njemačke te dviju novih zemalja-sudionica Makedonije i Rumunjske. Miriana Mita, Valentina Mihajla i Lorena Ioana Ifka osvojile su četvrtu nagradu na ovom prestižnom natječaju kojega su sa zanimanjem pratili njemački mediji, predstavnici grada, kulturni djelatnici te različiti pojedinci koji se bave projektima vezanima uz djecu.

Poslije Iserlohna izložba seli u Dortmund gdje će je organizirati Matica hrvatska u sklopu Večeri hrvatske glazbe. Početkom svibnja izložba stiže u Hrvatsku, u muzej grada Iloka povodom proslave dvadeset godina mirne reintegracije hrvatskoga Podunavlja. Nakon toga seli se u Osijek gdje će biti izložena u Osnovnoj školi Tina Ujevića.

Likovnu radionicu je po dolasku u Iserlohn pokrenula Ankica Karačić koja je u to vrijeme bila

prognanica iz Iloka. U osamnaest godina postojanja u radionici je sudjelovalo više od 5000 sudionika te 300 nastavnika iz 200 škola i udruga iz 20 zemalja.

Čestitamo našim mladim umjetnicima te ostalim nagrađenima i sudionicima međunarodnoga likovno-literarnoga natječaja! *Maria Giurchița*

VRIJEME TULIPANA

Među raznim, mirisnim ili manje mirisnim, proljetnim cvijećem probudene prirode, jedno se posebno ističe svojom neobičnom ljepotom.

Iako njegovo ime većina ljudi asocira s Nizozemskom, prava je domovina tulipana davna Perzija, gdje je krasio svaki vrt. Na naš stari kontinent, u Europu, prema zapisima, stigao je dosta kasno, u prvoj polovici 16. stoljeća. U Perziji i ostalim arapskim zemljama okolo Perzije, tulipan se smatrao simbolom ljubavi. Nakon njegova dolaska u Europu vrlo je brzo postao popularan i tražen, a ujedno i vrlo skup. U Carigradu svake se godine organizira **Međunarodni festival tulipana**, gradske vlasti današnjeg Istanbula zasade milijune tulipana, koje cvjetaju u gotovo svim bojama, pretvarajući grad na Bosforu u čarobni, šareni čilim.

Proljeće je samo po sebi cvjetno i cvatno, a

tulipani ga još više oplemenjuju i obogaćuju svojom ljepotom i bojama. Osobno se smatram sretnicom jer ne moram ići u daleki Carigrad na festival, svako proljeće festival crvenih tulipana imamo u svom vrtu u Lupaku, zahvaljujući zlatnim rukama moje majke, Marije, koja obožava, sadi i njeguje naše tulipane.

Maria Lațchici

„PORIJEKLO KARAŠEVAKA“ PROF. T. SIMUA

Profesor Marcu Mihail Deleanu, čuveni autor monografije „Zabilješke o Karaševcima“ i fini poznavatelj jezične i povijesne problematike našeg življa, ne krije činjenicu da je prilikom terenskog istraživanja i konzultiranja bibliografije o zajednici Hrvata u Rumunjskoj uočio svojevrstnu suzdržanost mjesnih intelektualaca glede knjige „Originea crașovenilor“ („Porijeklo Karaševaka“) rumunjskog povjesničara i etnografa Traiana Simua, izdanoj 1939. godine u Lugožu. Sam Deleanu tvrdi da Simu spekulira povijesnim informacijama kada je riječ o podrijetlu Karaševaka, dok Ivan Birta, autor monografije „Karaševci: narodne umotvorine s etnološkim osvrtom“, smatra da je Simu tendenciozan, a zaključci su donijeti u jednom rumunjskom kontekstu totalne integracije, premda upravo Karaševci nisu nikada predstavljali nikakvu nacionalnu opasnost za veliku masu Rumunja koja ih okružuje.

Traian Simu bio je profesor na gimnaziji Coriolan Brediceanu u Lugožu, povjesničar i etnograf, od 1943. godine ravnatelj muzeja županije Severin. Najpoznatije mu je djelo „Organizarea politică a Banatului în Evul mediu“ („Političko ustrojstvo Banata u srednjem vijeku“), iz 1941. god. u kojemu predstavlja, između ostalog, kartu rasprostranjenosti starih banatskih srednjovjekovnih distrikta, a iznimno mjesto zauzima povijest banatskih srednjovjekovnih

tvrdava, gdje se određuje mjesto i starost tvrđava iz rumunjskog Banata te se donose kao podrška rumunjskoj tezi upravo argumenti iz mađarske historiografije.

U predgovoru povijesne i etnografske studije „Originea crașovenilor“, sam autor tvrdi da se o Karaševcima smještenih u Banatu pisalo veoma malo. Kada je riječ o domaćoj literaturi, Simu spominje svoj kratki članak izdan desetak godina prije u dragocjenom časopisu „Arhivele Olteniei“ i „interesantnu“ monografiju rumunjskog akademika i profesora na Sveučilištu Cluj Emila Petrovicia „Govor Karaševaka“ iz 1935. godine. Kada je pak riječ o stranoj literaturi, u predgovoru stoji da su se problematikom Karaševaka bavili malobrojni povjesničari i etnografi njemačkog, mađarskog, srpskog i bugarskog porijekla. Simu ovdje ne spominje, namjerno ili iz neznanja, knjižicu profesora Petra Vlasića, franjevca hrvatskog porijekla, „Među Hrvatima u Rumunjskoj“, izdanu 1928. godine u Beogradu, koju je inače mogao lako konzultirati za vrijeme svog boravka u Karaševu.

Međutim, ono što je potaknulo prof. Simua da se pobliže pozabavi problematikom karaševskih Hrvata bila su zapravo superficijelna istraživanja i tendenciozni zaključci, bez izuzetaka, ovih potonjih stranih istraživača. Svi su oni nastojali, veli Traian Simu, predstaviti žitelje karaševskih sela kao Bugare, Srbe, Hrvate ili pripadnike nekih drugih naroda, ovisno o interesu, a totalnim zanemarivanjem znanstvene istine.

Centar Karaševa, 1938. godina

„Pozabavimo se pitanjem Karaševaka“

S druge strane, osim tendencioznih zaključaka stranih povjesničara i etnografa, dodatna pobuda profesoru Traianu Simuu da intenzivno istraži istinu i napiše „Originea crașovenilor“ bila je odgovoriti pozivu čuvenog rumunjskog znanstvenika Simiona Mehedinția, koji je na Kongresu geografije iz 1927.

godine rekao: „pozabavimo se pitanjem Karaševaka, koji i dandanas sačinjavaju otok stanovništva o kome se dosta malo zna i koji žive u središtu našeg rumunjskog Banata“. Sve ove činjenice su doprinijele nastanku povijesne i etnografske studije o Karaševcima, a djelo profesora iz Lugoža napisano je upravo da bi se kristalizirala problematika porijekla malene oaze slavenskog stanovništva iz središta rumunjskog Banata, „možda i nauštrb rasvjetljavanju nekih drugih važnijih banatskih povijesnih problema“, još veli Traian Simu u predgovoru, sličnih onima, dodao bih ja, kakvih je rasvjetlio u već spomenutom djelu „Organizarea politică a Banatului în Evul mediu“.

„Karaševci nemaju čisto slavensko porijeklo, kako se je prije smatralo ili se još uvijek smatra, već su oni slavensko-rumunjska mješavina s albanskom infiltracijom“, tvrdi Simu u zaključku svoje knjige i pritom navodi da su preci Karaševaka naselili gornji tijek rijeke Karaša u trima etapama i došli u ova mjesta iz tri različite zone balkanskog poluotoka. Prvi val je stigao krajem 14. stoljeća, druga kolonizacija provedena je krajem 15. stoljeća, dok se treće naseljavanje odvija otprilike sredinom 18. stoljeća. Toponimija i onomastika, veli Traian Simu, dokazuju da Karaševci nisu pravi Slaveni. Patronimska prezimena koja završavaju rumunjskim **ul** podsjećaju ga

na srednjovjekovne Valahe iz Balkanskog poluotoka, a one koje završavaju sufiksom **oanea** također moraju biti smatrana rumunjskima. I one koje završavaju na **anț** i **an** indiciraju rumunjske obitelji posvojene od Karaševaka. Etnografija je dodatno uvjerila Simua u istinitost svojih zaključaka, opažanja i skupljeni podaci interpretirani pomoću ove discipline nisu mu ostavili prostor za drugačije zaključke. Vrsta i nošnja

Karaševaka veoma liče s onom rumunjskom, fizionomija je slična do podudarnosti, kuće su izgrađene nalik na rumunjske, aspekti iz društvenog života, vjerovanja i praznovjerja otkrivaju također jedan mentalitet blizak rumunjskome seljaku. I kad je Emil Petrovici u svojoj monografiji na rumunjskom jeziku „Graiul carașovenilor“ ustanovio da svi Karaševci govore „prilično dobro rumunjski“, da Jabalčanima rumunjski jezik nije jedan „strani jezik“, posvojen, već njihov materinski jezik“ i, konačno, da „dijalekt Karaševaka izgleda biti srpski jezik govoren od Rumunja“, to je odmah navelo vodu na mlin Simuu

OTVARA SE ODLAGALIŠTE U LUPAKU

Nešto manje od tri mjeseca preostalo je ekološkom odlagalištu u Lupaku da širom otvori svoja vrata smeću Karaš-severinske županije te da punom parom pokrene svoju aktivnost.

P rošle je godine, 31. listopada, potpisan ugovor između županije Karaš-severin i tvrtke koja će upravljati u lupačkom Integriranom centru za gospodarenje otpadom, kao i na trans-fernim stanicama. Novi upravitelj odlagališta Lupak imenovan je nakon dražbe na kojoj su sudjelovale tri tvrtke, ali poslije nekoliko mjeseci kašnjenja i žalbi. Riječ je o tvrtki Girexim iz Piteștia koja već šest godina upravlja jednim skladištem za otpad u županiji Argeș, a u partnerstvu s nekom drugom tvrtkom administrira slično neko skladište u županiji Bihor.

Sklopljeni će ugovor biti na snazi deset godina, a pod obvezama Girexima spada i uplata godišnje naknade u svoti od 5.315.000 leja Županijskom vijeću Karaš-severinske županije, novac koji će se koristiti za izgradnju sljedeće stanice za odlaganje otpada. Pored središnjeg ekološkog odlagališta u Lupaku, Županijsko vijeće je izgradilo još tri prijenosnih stanica u naseljima Pojejena, Moldova Nouă i Oțelu Roșu. Tu će se skupljati i razvrstavati sav otpad s područja na kojima te stanice djeluju. Ono što se više ne može obrađivati odvest će se u Lupak, a ovdje će se još jednom tretirati te zauvijek pohraniti.

Prema riječima upravitelja Girexima, Constantina Nițua, na lupačkom će odlagalištu raditi oko 50-60 ljudi koji će biti zaposleni u narednom razdoblju: „U početku ćemo doći s našim stručnjacima koji znaju ovu aktivnost, a onda ćemo zaposliti ljude odavde koje ćemo školovati u ovom smjeru“.

Da će Lupačkoj općini, s financijskog pogleda, biti bolje u sljedećem razdoblju, neosporivo je. Budući da se nalazi na njezinoj administrativnoj teritoriji, odlagalište će Lupaku platiti, barem sljedećih trideset godina, godišnji porez i pripadajuću svotu koncesioniranja terena.

Zamjeriti se, ipak, može način na kojem je odlagalište stiglo biti izgrađeno na današnjoj lokaciji.

Koncem 2009. godine županijske su vlasti Karaš-severina gostovale na jednoj sjednici Mjesnog vijeća Lupak gdje su predstavile svoj budući plan

izgradnje odlagališta. Mjesnim vijećnicima prikazana je tada dirljiva reportaža o ekološkom odlagalištu u Beču, popraćena obećanjima da, ukoliko bi se na administrativnom području Lupaka izgradilo nešto

tome slično, u općini bi se ekonomsko stanje znatno poboljšalo. Besplatna javna rasvjeta u općini, besplatno okupljanje smeća kao i prioritet u zapošljavanju na budućem odlagalištu za mještane općine, bile su samo nekoliko od mnogih lijepih riječi s kojima su se tada opijali lupački vijećnici, natjerajući ih da jednoglasno i bez razmišljanja odobre projekt izgradnje središnjeg odlagališta županije Karaš-severin na jednom brežuljku iznad naselja Lupak.

U njihovom naletu, naši vijećnici, zaboravili su upitati mještane da li i oni dijele slične poglede vezane za ekonomski razvitak općine. Odgovor na to nepostavljeno pitanje stiglo je tek u svibnju 2010. godine, kada su same županijske vlasti došle prvi put u Lupak nagovoriti, ovaj put, žitelje kako će im dobro biti idućih 32 godina s 55 hektara smeća iznad nosa. I tada, kao i sljedeća dva navrata (u lipnju i listopadu iste godine) čelnici županije bili su istjerani iz sela zvižducima negodovanja.

Kao posljedica otvorenja novog ekološkog odlagališta u Lupaku, prijevoz će smeća pojeftiniti za sve korisnike u županiji, a županijske vlasti, buduće da su uspjele u zadnjem času izgraditi odlagalište, ne moraju više strahovati da će platiti kazne Europskoj Uniji zbog kašnjenja.

A Lupak, ako ništa drugo, barem će uživati u obećanom ekonomskom procvatu!

Daniel Lucaela

ŠEDINȚĂ SOLEMNĂ A PARLAMENTULUI LA 100 DE ANI DE LA UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA

Pe 27 martie 2018 a fost organizată o ședință solemnă comună a Senatului și Camerei Deputaților, dedicată împlinirii a 100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România.

La ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului a participat prim-ministrul Viorica Dăncilă, Custodele Coroanei române, Margareta, care a susținut un discurs, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Daniel, fostul președinte Emil Constantinescu, primarul general al Bucureștiului, Gabriela Firea. Alocuțiuni în legătură cu însemnătatea evenimentului au adresat și președinții celor două Camere ale Parlamentului, Liviu Dragnea și Călin Popescu Tăriceanu, dar și reprezentanții grupurilor parlamentare.

Majestatea sa Margareta, a afirmat că unul dintre simbolurile unității de neam a fost tatăl său și că, astăzi, datoria de a sprijini pe frații noștri din afara frontierelor României nu trebuie să cunoască

„100 DE ANI DE LA UNIREA BASARABIEI CU ROMÂNIA”

Marți, 27 martie 2018, Căminul Cultural din Carașova, în colaborare cu Liceul Teoretic Bilingv Româno-Croat Carașova și Biblioteca comunală din Carașova, a organizat o activitate cultural-educativă în cadrul căreia a fost marcat evenimentul istoric de împlinire a 100 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. Evenimentul s-a desfășurat în sala de ședințe din incinta Căminului Cultural din Carașova.

În cadrul acțiunii a fost evocată împlinirea Centenarului Unirii Basarabiei cu România din 27 martie 1918, teritoriu intrat în componența Imperiului Țarist prin Tratatul de la București din anul 1812. Pe fondul evenimentelor din anul 1917 din Rusia Țaristă, culminând cu Revoluția bolșevică din octombrie, moldovenii își proclamă în prima fază autonomia, iar apoi independența față de Rusia și Unirea cu Regatul Român la 27 martie 1918, promulgată de Regele Ferdinand prin Decret Regal la data de 9 aprilie 1918.

Basarabia revenea patriei mamă prin decizia Sfatului Țării, a cărui voce principală a fost Ion Inculeț, devenind astfel prima provincie care

limite, nici condiționări. Președintele Senatului, Călin Popescu Tăriceanu, a declarat că doar „vrerea Parlamentelor de la București și Chișinău va putea reface ceea ce a făcut Sfatul Țării”, afirmând că tot atunci s-a decis că poporul de peste Prut era, de fapt, parte a poporului român. Președintele Camerei Deputaților, Liviu Dragnea, a susținut că unii vor să ne convingă că noi ne-am născut ieri sau că nu am făcut nimic de-a lungul istoriei, iar Unirea a fost un eveniment cu totul întâmplător și neverosimil.

În cadrul ședinței solemne a Parlamentului a fost dezbătută și adoptată o „Declarație solemnă pentru celebrarea Unirii Basarabiei cu Țara Mamă, România, la 27 martie 1918”, prin care „s-a reflectat unitatea poporului și a limbii române, rolul avut de înaintașii politici și drumul care trebuie urmat de oamenii politici de astăzi, precum și dorința comună de a continua procesul de modernizare și integrare instituțională în UE”.

s-a unit cu România pentru a forma România Mare. Alexandru Marghiloman, Ion Inculeț, Pan Halippa și I. Buzdugan sunt numai câțiva din eroii actului de acum 100 de ani. Din cei 135 de deputați prezenți ai Sfatului Țării, 86 au votat în favoarea unirii, 3 au votat împotriva, iar 36 s-au abținut, 13 deputați fiind absenți. Citirea rezultatului a fost însoțită de aplauze furtunoase și strigăte entuziaste: „Trăiască Unirea cu România!”.

Tot în cadrul evenimentului a fost vizionat un film documentar cu imagini luate din arhiva televiziunii române, iar elevii prezenți la acțiune au prezentat câteva eseuri legate de personalitățile care au contribuit la înfăptuirea unirii.

Anul 2018, al Centenarului Marii Uniri, este unul cu ecouri aparte în societatea românească, întrucât celebrarea evenimentelor istorice și cinstirea jertfelor și faptelor înaintașilor noștri este o datorie de suflet pe care fiecare dintre noi o are. La fel de importantă este contribuția noastră la cunoașterea evenimentelor istorice și la transmiterea lor mai departe. Un exemplu în acest sens îl constituie și această acțiune.

Maria Giurchița

da potkrijepi tezu o Karaševcima kao slaviziranim Rumunjima. U stvari, Petrovici se odnosio samo na fonetski aspekt karaševskog dijalekta. Izgovor Karaševaka ima, po mišljenju Emila Petrovicia, osobine srpsko-hrvatskih govora, ali ne samo: konsonantizam, bez okluziva s jakom eksplozijom i koji slijedi udisanje, konsonantizam je većine slavenskih i romanskih jezika. „Zbog toga se karaševski govor može smatrati jednim lijepim govorom, s mediteranskim zvučnošću“. Termin Carașoveni je počeo kolati, kao knjiška varijanta, istodobno s pojavljivanjem djela Emila Petrovicia, Govor Karaševaka. Opcija za ovaj oblik obrazlaže se činjenicom da, kako sam tvrdi, Emil Petrovici je studirao „govor jednog jedinog naselja, naime slavenski govor iz općine Karaševo“, čiji stanovnici s pravom mogu biti nazvani Carașoveni. No zanimljiva je činjenica da stanovnici hrvatskih sela ne nazivaju one iz Karaševa po imenu sela, kako se događa u ostalim slučajevima: „Neki koriste riječ seljaci, (jd. seljak) „seljak“ ili beli seljaci „bijeli seljaci“.

Nakon pojave djela Emila Petrovicia, većina rumunjskih istraživača koristi etnonim carașoveni, s izuzetkom Traiana Simua, u Porijeklu Karaševaka, koji koristi etnonim crașoveni. Knjiški oblik pušten u optjecaj od Emila Petrovicia susreće se toliko u studijama slavista, nekih lingvista, koliko i u kulturno – znanstvenim ili literarnim časopisima.

Kad stavimo na stranu tendenciozne zaključke o porijeklu Karaševaka, opažamo da Simu u svojoj knjizi nudi prijevode nekih dokumenata na latinskom i talijanskom do kojih je danas praktički nemoguće stići, dok mu zasluge pripadaju čak i kad je riječ o nekim rumunjskim utjecajima na Karaševce, osim, naravno, u procesu etnogeneze. Opis međuratnih

običaja važan je dokument današnjim folkloristima i etnografima, a knjiga obiluje pohvalama na račun Karaševaka: „ne poznaju šovinizam, vjerni su i iskreni“, „lica su im fina i skladna, čak lijepa“, „duboko su vezani za obitelj“, „roditelji brinu o odgoju djece i uvjereni su u dobročinstvo škole“, „u obitelji i društvu stari uživaju dužno poštovanje“, „blaga narav izbjegava nasilje“, „ubojstva su u njih izuzetno rijetka“. Simu tvrdi da su međusobno Karaševci govorljivi i veseli, sumnjivi i manje komunikativni su tek sa strancima: „međutim, kad si jednom stekao njihovo povjerenje i simpatiju, na najnaivniji i najiskreniji način ti otvaraju dušu“, „to je narod s dobrim i altruističkim navikama, ima ponos da te ugosti na najljudskiji način; za bilo koji uslugu, kolikogod mala bila, Karaševak ti zahvaljuje na dirljiv i kršćanski način.

Znanstvena djela o povijesti i govoru Karaševaka nisu u prošlosti bila široko rasprostranjena i lako dostupna čitateljima iz sedam karaševskih sela, ali su ipak dotaknula točke u kojima se njegovala i održavala lingvistička, etnička i religiozna svijest, a to su prije svega crkva i škola.

Ne znam u kojoj mjeri su stari radovi Jovana Živojimića, Lj. Miletica ili G. Czirbusza bili u opticaju među Karaševcima, ali u prošlostoljetnom međuratnom razdoblju naši su intelektualci, posebice svećenici, učitelji i profesori, posjedovali i studirali knjige Emila Petrovicia i Traiana Simua. Međutim, trenutno postoji tendencija zanemarivanja djela ove dvojice autora samo zato što Petrovici tvrdi da su Karaševci Srbi, a Simu da su slavizirani Rumunji. Ignoriranje takvih mišljenja nije rješenje, prije bi ih bilo potrebno opovrgnuti argumentima religije, lingvistike, povijesti ili narodne kulture.

Ivan Dobra

OTKUKANJE I SMERLJANJE KARAŠEVAKA KOD STRUGE MILJE LAUŠA NA RAVNIČKOM PODRUČJU

Očuvanje hrvatske narodne tradicije i običaja na rumunjskom prostoru jedan je od prioriteta Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj.

Bez obzira hoćemo li priznati ili ne, bez obzira želimo li to prihvatiti ili ne, živimo u razdoblju globalizacije. U ovoj stalnoj utrci za vremenom i novčanom zaradom, nesvjesno prihvaćamo i usvajamo univerzalne bezlične vrijednosti, a s druge strane sve više zanemarujemo naše tradicije i običaje. One sadržavaju značajan dio naše autentičnosti, jer od najranijih vremena ispunjavaju jednu od svojih najznačajnijih uloga, a to je očuvanje identiteta jednog naroda. Danas, više nego ikada, naše tradicije, običaji i naš višestoljetni način života podvrgnuti su opasnosti nestajanja.

Na svu sreću, Karaševci još uvijek imaju odakle crpiti snagu starih običaja i disati nezagađeni zrak zdrave tradicije. Jedan od takvih mjesta nalazi se na hotaru Ravnika i Goruje, pokraj potočića, u šumskom idiličnom ambijentu: struga Milje Lauša. Tamo se inicijativom Zajedništva Hrvata i ljubavnosti ravničkih gazda, pokrenula akcija čija je svrha bila rekonstituiranje karaševskih stočarskih običaja otkukanja i smerljanja.

Na akciji je sudjelovalo više od stotinu ljudi, svi pripadnici sedam karaševskih sela. Među njima stočari, koji su doveli ovce na smerljanje, kuhari, koji su pekli janjad na ražnju i „zgotvali“ jedinstveni

„Ovomu mestu de smo mi, mu se vili Župan – kaže nam s trunjom nostalgije gazda struge Milja Lauš – i ovde su bili najmalko trideset salaša. Svaki dom iz Ravnika si imal salaš. Navečer, prid svetog Đurđa, svaki človik si dođe kod salaša kako da porne ovce odma poranini. Ovce su imale zvonci, da se čuje koj de ga je, če tad nesu bili telefoni. I onda smo hukali jedan odovuda, drugi odotuda da se nađemo. Svaki salaš je imal po deset, dvadeset ovce. Otkad se naranu ovce sleznu kod salaša da ji pomlzu. I onda se otkukaju ovce i posi se ruča. Onda pa se prikupimo, po dvadeset, trideset deca i se sigramo fotbal, balabuku ili s nišaljkom smo se nišali. Sad nemaš više narod. Svi su ošli, sve je pusto“.

Na ravničkoj struzi najprije se otkukalo. Gazdina je obitelj pomuzla svoje ovce, nakon čega je otkukala. Otkukaju, po običaju, djeca, najmlađi članovi obitelji, ali obavezno moraju sudjelovati i dječaci i djevojčice. Kada se kolač raskomada, ako veći dio pripadne djevojčicama, onda će sljedeće godine biti više ovaca ženskog spola. Ukoliko veći komad zgrabe dječaci,

kaže se da će u stadu prevladati ovnove.

„Običaj za svetog Đurđa počima s kolačam. Dan prije spremimo kolač doma, a sutradan idemo kod salaša da otkukamo. Najprvo pomlremo ovce, posi uzmemo ovcu što se prva ujagnjila u ovoj godini, ali što je imala jagnjicu, i tu otkukamo. Ju uvatimo, stavimo kolač na nju i otkukamo. Tej kolač nakitimo

karaševski paprikaš za goste, pekari, koji su ispekli ukusne tradicionalne kolače i kruh. I, naravno, kako doliči jednoj takvoj gozbi, bili su pozvani i muzikanti. Većina je pozvanika obukla bar jedan element narodne karaševske nošnje, a bilo ih je, naravno, i onih koji su je obukli od glave do pete, kako bi što bliže dočarali duh karaševskih drevnih običaja.

s vrbom, znak plodenja, kako da se namnože ovce na godinu, a stavljamo i mleč, kako da imaju ovce mleko. I tako čekamo s nadom da la da bude dobro i u slidećoj godini. Mećemo i novac u testo kad se zame-si kolač, ali da ne zna nitko de ga je. Kad se otkuka kolač, koj nađe novac, se vili če la da bude bogat tu godinu“ – radosno će nam reći Dorina Lauš, gazdina supruga.

U praksi, za tjedan ili dva poslije otkukanja slijedi običaj smerljanja. Ako se običaj otkukanja veže za blagdan sv. Đurđa, 23. travnja, to jest sveca kojega Karaševci smatraju zaštitnikom stada i pastira, neki vežu običaj smerljanja uz blagdan sv. Đurđa, po starom kalendaru, to jest 6. svibnja. Tada, ili nešto ranije, sve ovce dođu kod ovčara koji okuplja, osim svojih ovaca, i ovce takozvanih brkara. Središnji je događaj ovog običaja mjerenje mlijeka u ovaca, a na osnovi kojega će pojedini gospodar dobiti svoj dio mlijeka (sira) kroz godinu.

„Sidan sam doteril ovce ovde kod struge, kod ovčara. Od ovoga dana la da ji preuzme on do manat ujesen, dok padne sneg, ili, ne daj Bože da bude neki događaj da se pobole ovce pa da treba da se odbiju po zavreme. Gazdu smo podarovali s malko rakijom i vinam, po običaju. Ovce smo pomlзли, se je smerljalo, se je merilo koj šta brkar je imal mleko, da gazda izračuna koliko kole siranja pripada svakomu posi. Ja, kako brkar, imam dvadeset ovce, a bavim se ovčama od kad se znam. Nikad ne se strefilo da nesu ovce na mojem broju od doma. Celo vreme smo držali maru: ili konji, ili volove i ne bi teli niti sad da izgubimo to. Napred su imali stari i do sto glave ovce, mi sad držimo samo što je za potrebno za dom, ne i za prodaću“ – objašnjava Milja Boška, jedan od brkara

sudjelovatelja na današnjoj akciji.

Djed Kračun Lauš mjerio je danas pomuze-no mlijeko i objasnio je nam kako se računa koliko će sira dobiti svatko od brkara tijekom godine. „Su došli brkari kod nas s ovčama. Svaki brkar je pomlzal njegove ovce, posi su donesli mleko da se meri na kantar. I sad se vidi koj šta je imal. Ako, na primer, neki od nji je imal pet kile mleka, taj la da dobije pet-najst mere mleka. Ako je imal dve kile mleka la da dobije šest mere mleka, i sve tako. To mleko kojeg su pomlзли sad brkari se skupilo na jeno mesto i se po-

cirilo. Od njega se činil kaš i la da stane tu kod ovčara. Ali i brkari la da dobiju po neko parče od ovog siranja što se sidan napravilo. Svaki la da uzme parče ovisno koliko ovce je donesal kod ovčara.“

Nakon što se otkukalo, a poslije smerljalo, došao je red da se brkari i svi ostali gosti pozovu na ručak. Po karaševskom običaju prije jela uvijek se moli Bog i se nameni ručak svecu koji se slavi, a tako je bilo i ovaj put. Na kraju se okupljenima obratio Slobodan Gera, predsjednik Zajedništva Hrvata: „Karaševsko namenjanje koje smo upravo čuli bit je našeg okupljanja na ovom mjestu jer se odnosi upravo na običaje koje su stoljećima gajili naši prethodnici. Naš sastanak je priređen kako bi očuvao od zaborava stare tradicije i običaje karaševskih Hrvata, a otkukanje i smerljanje vjerojatno su stari koliko i naš boravak na ovim prostorima. Podsjetio bih vas da je u prošlosti naše glavno zanimanje bilo ovčarstvo, gotovo svaki Karaševak je od malih nogu bio ovčar. Hvala Bogu što smo se danas svi ovdje okupili, na ovom prekrasnom mjestu u ravničkom hotaru, i nadam se da će se ova prekrasna tradicija očuvati najmanje još sedam stoljeća, onoliko koliko smo se i mi očuvali na ovim lijepim mjestima planinskog Banata“.

Daniel Lucacela